

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Elbistan'da Alternatif Turizm: Bölgesel Potansiyel ve Gelişim Fırsatları Alternative Tourism in Elbistan: Regional Potential and Development Opportunities

Nadire KARADEMİR

Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
n.karademir45@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-5850-0580

Feray TOPCU

Bilim Uzmanı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
frytpc@gmail.com
Orcid ID: 0000-0001-9974-8104

Öz: Elbistan Kahramanmaraş'ın en büyük ilçesi olup Şaradağı'nın eteğinde yer almaktadır. Coğrafi konumu, fiziki ve beşerî coğrafya kaynakları sayesinde tarihin her döneminde birçok medeniyete ev sahibi olurken, Anadolu'da beylikler döneminde Dulkadiroğlu Beyliğine 170 yıl başkentlik yapmıştır. Çalışma ilçenin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri sonrasında alternatif turizmin var olan durumunu ortaya koymak, alternatif turizm çekicilikleri/kaynakları/ özgün değerlerini belirlemek, süreç dâhilinde yörede yapılabilecek uygulamaları ortaya koyabilmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda ilçedeki turizm değerleri belirlenmiştir. İlçe coğrafi konumu, tarihi ve kültürel zenginlikleri itibarıyla tüm yıl boyunca yapılabilecek alternatif turizmin uygulama alanı bulabileceği bir mekândır. Elbistan Ceyhan nehri, Kaynarca göleti, Keçe mağarası, Kızılkandil örnek avlağı, yaylaları, Off-Road etkinlikleri, lavantaları, camileri, türbeleri, hamamları, höyükleri, kaleleri, konakları, âşıklık geleneği, festivalleri, geleneksel Karakucak güreşleri, coğrafi işaretli ürünleri, yöresel yemekleri ile son derece özgün bir kenttir. Yörenin tarihsel ve kültürel turizm kaynakları en güçlü yönünü oluştururken; en zayıf yönünü 6 Şubat depremleri nedeniyle yörede endişenin devam ediyor olması oluşturmaktadır. Fırsat olarak il olabilme potansiyeli ve 2023 depremleri sonrasında yatırım ve teşviklerin artması olurken, yaşanan göçe bağlı olarak genç nüfusun azalması ise tehdit oluşturmaktadır. Yörede alternatif turizmin sosyal, kültürel ve ekonomik katkıları ve paydaşların da ortak gayretleri sayesinde gelişim fırsatlarının yakalanması olası görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alternatif turizm, bölgesel potansiyel, Elbistan, Kahramanmaraş

Abstract: Elbistan is the largest district of Kahramanmaraş and is located at the foot of Mount Şaradağı. Thanks to its geographical location and physical and human geography resources, it has been home to many civilizations throughout history, serving as the capital of the Dulkadiroğlu Principality for 170 years during the principalities period in Anatolia. This study was conducted to reveal the current state of alternative tourism in the district after the February 6, 2023 Kahramanmaraş earthquakes, to determine the attractions/resources/unique values of alternative tourism, and to identify possible applications in the region within this process. In line with this objective, the tourism values of the district have been determined. Given its geographical location and historical and cultural richness, the district is a place where alternative tourism can be practiced throughout the year. Elbistan Ceyhan River, Kaynarca Reservoir, Keçe Cave, Kızılkandil sample hunting ground, highlands, off-road activities, lavender fields, mosques, tombs, baths, mounds, castles, mansions, the tradition of minstrelsy,

Geliş Tarihi:01.09.2025

Kabul Tarihi:06.01.2026

Yayın Tarihi:31.08.2026

Atıf: Karademir, N. & Topcu, F. (2026). Elbistan'da Alternatif Turizm: Bölgesel Potansiyel ve Gelişim Fırsatları. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23(2), 809-827. Doi: 10.33437/ksusbd.1775350

festivals, traditional Karakucak wrestling, geographically marked products, and local cuisine make it a highly unique city. While the region's historical and cultural tourism resources constitute its strongest aspect, its weakest aspect is the continuing anxiety in the region due to the February 6 earthquakes. Opportunities include the potential to become a province and increased investment and incentives after the 2023 earthquakes, while the decline in the young population due to migration poses a threat. Thanks to the social, cultural and economic contributions of alternative tourism in the region and the joint efforts of stakeholders, it seems possible to seize opportunities for development.

Keywords: Alternative tourism, regional potential, Elbistan, Kahramanmaraş

GİRİŞ

Dünyanın en fazla gelir getiren sektörlerinden olan turizmde ulaşım, konaklama ve çekicilik faktörleri önemli bir yer tutmaktadır. Turizm ekonomik getirileri yanında doğal, tarihi kültürel zenginliklere sahip olan ülke/bölgeler arasında adeta lokomotif görevi üstlenen bir faaliyet olmuştur (Güngör, 2022:1787). Çünkü turizm çok boyutlu bir kavram olup, eğlenme, dinlenme, görme, sportif faaliyetlere katılma/izleme ya da yalnızca zevk için yapılan yolculuklardır (Özgüç, 2011: 12; Doğanay & Zaman, 2013:3). Günümüzde mekânın turist çekebilme potansiyelini çekicilikler, erişim ve konaklama şekillendirmektedir. Dolayısıyla ülkeler turistik mekânlarının şartlarını iyileştirme ve turist potansiyellerini artırma adına çalışmalarını hızlandırmışlardır. Dünyada turizmin üretimdeki payı artmakta ve turizm hareketleri gelişmiş ülkelere doğru olumlu yönde değişmektedir (Liu, 2003:471). Hatta turizm daha çok yüksek gelirli kişilerin faaliyeti iken günümüzde daha düşük gelirli kişilerin de turizm faaliyetlerinde aktif katılım sağladığı görülmektedir. Uluslararası turizm gelirlerindeki reel büyüme 2009/2020 arasında (%54), Dünya Gayrisafi Millî Hasıla (GSYİH)'sındaki büyümeyi (%44) aşmıştır. Gelişmekte olan ülkelere en önemli sorun cari açığı kapatabilmek ve döviz rezervlerini arttırabilmektir. Bu ülkelere ekonomik büyüme görülsün bile genç nüfusun yüksek olması işsizliği önleyememekte, yeterli istihdam sağlanamamaktadır. Lakin turizmin geliştiği yörelerde genç ve kadın nüfus istihdam edilebilmektedir. Hatta turizm mekanları farklı alanlardan da işgücü aldığı için, diğer bölgelerdeki işsizliğin azalmasında da önemli rol oynamaktadır (Ceylan & Bulut, 2024:29).

Yine bir bölgede turizmin gelişimi, yerel ekonomik büyümeyi ve çevre kalitesini güçlendirmekte, yerel halkın hayat kalitesini de yükseltmektedir. Sürdürülebilir turizm tüm turizm çeşitlerinde benimsenmesi gereken stratejik bir yaklaşım olup, alternatif turizm yapılan uygulamalarda verim sağlamak ve turist çekmek için niş ürün odaklı ve geleneksel olan deniz/kum/güneş üçlüsünden farklı bir turizm anlayışı olmuştur (Dodds & Butler, 2009). Sürdürülebilir turizm insan ve çevrenin birlikte var olması ile ilgili olup, burada amaç, turizmin gelişiminde doğal, kültürel ve ekonomik olan tüm kaynakların korunup, devamlılığının sağlanmasına uygun olarak turizm planlarının yapılması/uygulanmasıdır (Özdemir & Kervankıran, 2011:9).

Turizmin çeşitlenip tüm yıla ve turizmin sağladığı gelirin daha geniş bir tabana yayılması ve ülke geneline yararlı olması açısından alternatif turizm türleri önemli bir role sahiptir. Özellikle son dönemlerde daha çok ilgi gören ve geleneksel kitle turizminin aksine, daha yerel, küçük ve otantik deneyimler sunan alternatif turizm türleri, turistlerin hem çevre hem de yerel kültürle çok daha derin ve anlamlı etkileşime girmesini sağlamaktadır. Alternatif turizm kitlesel hareketlerle kıyaslandığında turizm alanları üzerinde olumsuz etkileri çok daha az olan turizm türlerini ifade etmekte olup, tüm hızıyla gelişim göstermektedir (Ateljevic, vd., 2007:57). Bu turizm kitle turizmine alternatif bir çözüm olarak ortaya çıkmıştır (Isaak, 2010:27). Doğa temelli, kültür temelli, özel ilgi temelli, eğitim temelli alternatif turizm gibi türleri vardır. Alternatif turizm çeşitli turizm etkinlikleri nedeniyle farklı yörelerde farklı turizm faaliyetlerini içine almaktadır. Dolayısıyla çevre, yerel halk ve turistler ile olan ilişkileri güçlendiren bir turizm çeşididir. Alternatif turizm sayesinde turizm mekanlarında yeni istihdam alanları oluşturmak, geleneksel kültürün değerinin bilinmesi ve korunmasını sağlamak (Arismayanti vd., 2019: 117), turistlerin kıyı bölgelerindeki dengesiz yığılmasının önüne geçmek, yeni iş imkânları yaratarak göçü engellemek, kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlamak mümkün olmaktadır (Çelik, 2018: 203). Ayrıca alternatif turizm türleri planlı hareket etmeyi, yavaş gelişmeyi, istikrarlı olmayı, uzun vadeli düşünmeyi, yerelden yönetimi ve toplumun genel çıkarlarını gözetmeyi destekler (Butler, 2016). Yine alternatif turizmde kültür gezileri ön planda olup, turistler eğitilmiş, araştırmacı, meraklı, bağımsız ve

inceleme ruhuna sahiptir. Bu turistler gittikleri bölgelerde daha uzun süre kalıp, daha çok harcama yapmakla birlikte, tarihe, doğaya ve kültüre saygı gösteren ve koruyan, yerel halk ile zaman geçirmeyi tercih eden kişilerden oluşmaktadır (Meydan Uygur & Baykan, 2007: 39). Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü verilerine göre 2018 uluslararası ziyaretçi sayısı 1,4 milyar kişiye ulaşmıştır. 2030 yılında ise seyahat edenlerin 2 milyar kişiyi aşacağı öngörülmektedir. Türkiye’de turizm gelirleri 2022’de 46,5, 2023’te 55,6 milyar dolar olmuş olup, 2028’de 100 milyar dolar olması hedeflenmektedir. Yine turizm gelirinin GSYH içerisindeki payı 2022’de (%) 5,1, 2023’te (%) 5,2 olmuş olup, 2028’de (%) 6,3 olması beklenmektedir. 2022’de 51,4 milyon, 2023’te 56,7 milyon olan ziyaretçi sayısı ise 2028’de 82,3 milyona ulaşılması hedeflenmektedir (URL.6). Kalkınma planlarında turizm sektörüne ilişkin sürdürülebilir turizm kavramı vurgulanmakta, turizmin çeşitlendirilip tüm yıla yayılması gerekliliğinden bahsedilmektedir. On birinci Kalkınma Planında (2019-2023), tarım, savunma, sanayi ve turizm öncelikli gelişme alanları olarak belirlenmiş, milli gelirin artırılması temel hedefler arasında yer almıştır. On İkinci Kalkınma Planında (2024-2028) ise turizmin 12 aya ve tüm ülkeye yayılması, çeşitlendirilmesi amacıyla alternatif turizm ürünlerinin tanıtım çalışmalarına önem verileceği, ziyaretçi başına turizm gelirinin artırılması amacıyla daha çok gelir bırakan turizm ve ürün çeşitlerinin geliştirileceğine ve kültürel mirasımızın korunmasına dair ifadeler bulunmaktadır. Dolayısıyla Türkiye’de alternatif turizmin gelişmesi ve geleceği adına devlet büyük destekler, teşvikler ve öngörülerde bulunmaktadır.

Türkiye’nin Türkiye Turizm Stratejisi 2023’te iç turizm bölümünde iç turizm pazarının başarısına yönelik olarak kamu, özel sektör ve turizmdeki sektör kuruluşları ve STK’lar arasında güçlü iş birliği ve eşgüdüm sağlanacağı, doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerin koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek turizmden alınan payı arttırmayı hedef almıştır. Yine Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinden oluşan TR63 Bölge Planı (2014/2023), mevcut kaynak ve potansiyellerinin analizleri yapılarak; ulusal öncelikler, yerel talep ve ihtiyaçlar doğrultusunda bölgesel gelişmeye yönelik stratejilerin belirlenmesi amacıyla Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır. Kahramanmaraş İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (KİTSEP/2020-2024) raporunun hazırlık aşamasında TR63 Bölge Planı referans plan olarak alınmıştır. Kahramanmaraş turizminin gelişimi için de alternatif turizm olanaklarının artırılması gerekmektedir. Bu bağlamda KİTSEP raporu hem TR63 Bölge Planı hem de Türkiye Turizm Stratejisi 2023 raporu ile uyumludur.

6 Şubat 2023’te Kahramanmaraş/ Pazarcık’da 7,8 ve yine aynı gün, Elbistan’da 7,5 büyüklüğünde iki yıkıcı deprem meydana gelmiş, Kahramanmaraş merkez olmak üzere Gaziantep, Hatay, Malatya, Adana, Elâzığ, Osmaniye, Şanlıurfa, Diyarbakır, Kilis Adıyaman 11 ilde 110 bin kilometrekarelik alanda 1 milyon 430 bin 363 binada hasarlar oluşmuştur. Asrın felaketi olarak nitelendirilen depremler 13,5 milyon kişiyi etkilemiş, 130 binden fazla insan yaralanmış, 50 bin 783 can kaybı yaşanmıştır. Yine bölgeden sosyal ve ekonomik olumsuzluklar nedeniyle bir milyondan fazla insan göç etmiştir. Depremlerin ülke ekonomisine maliyeti 2 trilyon lira (103,6 milyar \$) olmuştur (AFAD, 2023; SBB,2023).

Özellikle Elbistan’da 7,5 büyüklüğünde bölgeyi sarsan depremler, yalnızca binaları değil, yörede yeni yeni filizlenen turizm sektörüne de ağır bir darbe vurmuş, 6 Şubat’ta yaşanan o büyük felaketle turizm kesintiye uğramıştır. Yerel halk, depremin yarattığı yıkımdan tam anlamıyla kurtulamamıştır. Alt/üst yapının ve turistik mekânların zarar görmesi ekonominin de zayıflamasına neden olmuştur. Dolayısıyla kısa vadede yörenin çekiciliği azalmıştır. Lakin her yıkım, yeniden doğuşun bir başlangıcı olarak yörenin turizm potansiyelini yeniden canlandırmak adına bir fırsat olabilecektir. İster bir köy ister bir çiftlik ister bir dağ ya da bir kıyı olsun turizme kazandırılacağı zaman atılması gereken ilk adım, o yerin turizm potansiyeline sahip olma durumunun belirlenmesi önem taşımaktadır (Soykan, 2004). Çalışma Elbistan ilçesinde mevcut turistik değerlerin tespiti ve potansiyellerinin belirlenmesi, var olan turizm faaliyetlerinin sınıflandırılıp, mekânsal dağılımının incelenmesi, turizmin geliştirilmesi adına yapılabileceklerin ortaya konması, turistik değerlerin sürdürülebilir kullanımının sağlanması ve yörenin bir turizm destinasyonu olup olamayacağının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Yörenin kendi hikâyesini yeniden yazma geleceğine dair önemli fikirler, turizm sektörünün nasıl ayağa kalkabileceğine dair analizler yapabilme adına çalışmada öncelikle alternatif turizm kavramına değinilmiş ve Elbistan ilçesinin fiziki/beşerî coğrafya özellikleri belirtilmiştir. İkinci bölümde, alternatif turizm potansiyeli olan mekânlar belirlenmiş, üçüncü bölümde ise bu mekânların kullanılabilirliğini

ortaya koymak adına yapılan çalışmalara yer verilerek elde edilen bulgular doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

YÖNTEM

Elbistan geçmişten günümüze yöreye özgü doğal, tarihi ve kültürel öğeleri ile değerli bir mekân olması bu çalışmanın özgün bir araştırma olarak ana temasını oluşturmaktadır. Bu mekânda turizmin mevcut durumu ile geleceğe yönelik tahmin ve önerilerin belirlenmesi adına çalışmanın verileri Haziran 2024/Şubat 2025 zaman aralığında toplanmıştır. Konu ile ilgili yerli ve yabancı literatür taranmış, ilçe genelinde saha araştırmalarında gezi/gözlem ve görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Veriler doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Geçmişe ait bilgilerin derinlemesine elde edilip, değişimlerin analiz edilmesi nesnel sonuçlara ulaşılması noktasında doküman analizi yapılmaktadır (Yıldırım & Şimşek 2016: 214). Çalışmada Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) veri tabanından nüfus verileri, Kahramanmaraş Meteoroloji Müdürlüğü'nden yağış ve sıcaklık verileri alınmıştır. ArcGIS 10.5 yazılımı ile analiz edilerek haritalar oluşturulmuştur. Doküman analizi ve saha ziyaretinde elde edilen verilerden hareketle Elbistan'ın sahip olduğu potansiyel güçlü/zayıf yönleri ile fırsat/tehditlerin belirlenmesi için SWOT analizi yapılmıştır. Güçlü ve zayıf yanları içeren bir "mevcut durum" analizi olan SWOT (Yücenur vd., 2010). Gelecekteki durumun irdelendiği turizm destinasyonunu geliştirme adına hedef ve planların formüle edildiği, turizmin rekabet gücünün analiz edilip değerlendirildiği bir analizdir (Yan & Wang, 2021:432).

BULGULAR

Bu bölümde Elbistan'ın coğrafi özellikleri ve yerel miras değerlerinden söz edilmiştir.

Elbistan İlçesinin Fiziki ve Beşerî Coğrafya Özellikleri

Elbistan Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde yer almaktadır. Yörenin ortalama yükseltisi 1.137 m olup Kahramanmaraş'ın yüzölçümü bakımından en büyük ilçesidir. İlçe dış Toroslar dâhilindeki bir uzantı olan Şardağı (2200 m)'nin eteğine kurulmuştur. Birçok yönüyle bölge Doğu Anadolu'nun karakteristik özelliklerini göstermektedir. Doğusunda Akçadağ ve Doğanşehir, güneyinde Ekinözü, güneydoğusunda Nurhak, kuzeyinde Darende ve Gürün ve batısında Afşin ve Göksun bulunmaktadır. Elbistan Havza olarak batıdan Binboğa (2935 m), güneyden ve güneydoğudan Berit (3054 m), ve Nurhak (3090 m), kuzeyden Hezanlı Dağları (2256 m) ile çevrelenmiştir (Garipağaoğlu, 2012:302). Elbistan'ın bulunduğu alan Üst Miyosen/Pliyosen döneminde ortaya çıkan bir çöküntü havzasıdır. Orta Torosların, Doğu ve Güneydoğu Toroslara çatallaştığı kısımda, Arap ve Anadolu levhalarının çarpışmasından etkilenerek bugünkü halini almış olan yörede bindirme ve sıkıştırma dönemi sonrası doğrultu atımlı faylar etkili olmuştur. İlçe, Oligosen'de oluşmuş Torid kuşağındadır. 1150 m yükseltide olup, taban arazide akarsu yatakları boyunca Kuaterner yaşlı birimler vardır. Pliyosen döneminde ise linyit oluşmuştur. Üçüncü jeolojik zamanda Elbistan ovasında, çökmeler ile çukurlar oluşmuş; buralara sular birikmiş ve alan göllerle kaplanmıştır. O süreçte sıcak ve yağışlı bir iklim ortamında gür ormanlar oluşmuştur. Sonuçta alandaki organik maddeler linyit oluşumuna sebebiyet vermiştir (Esen, 2014).

Yörenin deniz etkisinden uzak kalması ve yükseltisinin fazla, etrafının dağlarla çevrilmiş bir ova konumunda olması kışların soğuk/kar yağışlı yazların ise sıcak/kurak, karasal iklimin hâkim olmasına neden olmuştur. Yıllık ve günlük sıcaklık farkları fazladır. Ortalama sıcaklık 10,3 C°'dir. En soğuk ay -25 C° Ocak, en sıcak ay 32,5 C° Ağustos'tur. Yörede kış yağışları azalmış ve ilkbahara kaymıştır. Ortalama yıllık yağış miktarı 384,8 mm.dir. Yıllık toplam yağış tutarının % 39.3'ü ilkbahar, % 30.7'si kış mevsiminde düşmektedir. Hâkim rüzgâr yönü ise kuzey ve kuzeybatıdır (Esen & Tonbul 2015:198; URL.1).

Havzada Akdeniz ile İran-Turan floristik bölgelerinin kesişim noktasında bitki tür zenginliği oluşmuştur. Sedir, ardıç, karaçam, meşe türleri ile çalılıklar ve otsu bitkiler, (Alıç, ahlat, yabani erik, böğürtlen, yabani badem, karamuk çalısı, kuşburnu, geven, çoban yastığı, kekik, gelincik, sığırkuyruğu yumak, sütleğen, yavşanotu, ters laleler, grelin bardağı, çağşır otu, gelenge) akarsu kenarlarında kavak ve söğüt ağaçları bulunmaktadır. Yörede 245.653 hektarlık bozkır bitki örtüsü ve kültür ormanları niteliğinde, rekreasyon amaçlı ağaçlar yetiştirilmektedir. Antropojen step sahasında kırmızımsı

kahverengi topraklar, havzanın batısında yarı kurak iklim şartlarında kahverengi topraklar, havzanın doğusunda kalın kalker yapıları üzerinde kırmızı Akdeniz toprakları gelişmiştir. Ceyhan Nehri ve çevresinde taşınmış topraklardan alüvyonlu topraklar bulunmaktadır (Esen, 2014; URL.2).

Elbistan adının ünlü pehlivan ve yiğitlerin yörede çokça bulunmasından dolayı Alpler şehri anlamında “Alp-Stan” denip, “Albistan Elbistan”a dönüştüğü, İslamiyet’ten sonra Anadolu’ya akınlar yapan Arapların yörenin bağlık/bahçelik olması nedeniyle “Elbistan-Albostan” denildiği ve XV. yy’da yazılı kaynaklarda “Elbistan” olarak kullanıldığı belirlenmiştir (Gökhan, 2014: 17-20). Uzun bir tarihi geçmişe sahip olan yörede Karahüyük kazılarında üç kültür tabakasına (Romalılar, Hitit, Frigler) rastlanmıştır. 1085’te Elbistan fethedilerek Müslüman/Türk hâkimiyetine geçmiş, beylikler döneminde Dulkadiroğlu Beyliği’nin merkezi konumunda olmuş, Dulkadiroğlu Beyliği’ne 170 yıl başkentlik yapmıştır. 1515’te Osmanlı Devleti’ne katılma süreci başlamış, 1522’de tamamıyla Osmanlı topraklarına katılmıştır. 1563 tarihli Maraş Tahrir Defteri’ne göre yörede 9 mahalle, 527 hane ve ortalama 3.058 kişi bulunmaktadır (Elibüyük, 2012: 96). 1866’da sancak haline getirilerek, Halep Eyaleti’ne bağlanmış, 1867’de Maraş’a bağlı beş kazadan biri olmuştur. Kurtuluş Savaşı esnasında Maraş’ın kurtuluş mücadelesinin merkezi konumundadır. 1944 Afşin, 1990 Nurhak ve Ekinözü Elbistan’dan ayrılmıştır. Nüfusu 1927’de 6.456 kişi iken, 1935’te 6365, 1950’de 7547, 1960’ta 10282 kişiye ulaşmıştır. 1980’li yıllarda şeker fabrikaları ve termik santraller faaliyete geçince nüfus artmış, 1984’te 48756 olan nüfusu 1990’da 54751’e ulaşmıştır. (TÜİK, 2025). Kahramanmaraş’ın Büyükşehir olması nedeniyle ilçe 14’ü merkez, 78’i kırsal 92 mahalleden oluşmuştur. 1970’lerden beri il olmaya çalışan Elbistan’da “Bir olalım il olalım” platformu kurulmuştur. Yörede işçi göçleriyle nüfus artmış, zengin tarımsal potansiyeli, sanayi ve ekonomisi ile il olma potansiyeline sahip olmuştur. Nüfus sayımlarına göre ilçenin toplam nüfusunun %71,5’i merkez mahallelerde ikamet etmektedir. 2007’de 129.379, 2013’te 140.493, 2018’de 142.548 olan nüfus 2022’de 141.307 olmuştur. İlçede nüfus Kahramanmaraş depremleri sonrasında gerek vefatlar gerekse göçler nedeniyle 2023’te 127.755’e düşmüştür. Deprem sonrasında TOKİ tarafından 7 bin 459 konut ihalesi yapılmış ve 3 bin 621’i hak sahiplerine teslim edilmiştir. Dolayısıyla 2024’te nüfus daha çok deprem sonrası yöreye dönenler nedeniyle 2022 verilerine ulaşmasa da 130.246’a ulaşmıştır. (TÜİK, 2025; Tablo 1)

Tablo 1. Elbistan’da nüfusun gelişimi (TÜİK,2025)

Yıl	Erkek	Kadın	Toplam
2007	65.432	63,947	129.379
2008	67.148	64.800	131.948
2009	69.294	66,092	135.386
2010	70.022	67.261	137.283
2011	71.180	67,866	139.046
2012	71.530	68.325	139.855
2013	71.800	68,693	140.493
2014	72.754	69.414	142.168
2015	72.324	69,144	141.468
2016	73.104	69.679	142.783
2017	72.816	69,963	142.779
2018	72.886	69.662	142.548
2019	72.229	69,305	141.534
2020	72.710	70.068	142.778
2021	72.335	69,642	141.977
2022	71.921	69.386	141.307
2023	65.245	62,510	127.755
2024	66.468	63.778	130.246

Şeker pancarı, kayısı, ayçiçeği, elma, kiraz, ceviz, armut, marul, vişne, buğday, şeftali, badem, mısır, nohut, patates, mürdümük, soğan, fasulye, sarımsak, arpa, yonca, korunga, fiğ, aspir tohumu, lavanta,

yağlık gül, üzüm, ceviz, kavun, maydanoz, biber, lahana, domates, ıspanak ve karpuz yörede en çok yetiştirilen tarımsal ürünlerdir (URL.2). Süt, süt ürünleri tesisleri, un, yem bakliyat üretim ve paketlenme fabrikaları, ayçiçeği tesisleri, et kombinesi bulunmakta olup 2 etap şeklinde Organize Sanayi Bölgesi kurulmuştur. 1985'te kurulan şeker fabrikası 2018'de özelleştirilmiştir. Yörede arıcılık faaliyetlerine önem verilmektedir. Bal üretimi 2004'te 180 tondan, 2024'te 185 tona, balmumu üretimi 8,1'den 19 tona ulaşmıştır. Yörede meyveler, içecek ve baharat bitkileri (102145dekar), nadas (124700dekar), sebze (11550dekar), tahıllar ve diğer bitkisel ürünler (694743dekar) olduğu belirlenmiştir (TÜİK, 2025). Elbistan'da yazın yaylaya çıkanların kullandığı ağullar bulunmaktadır. Bunlar Bekirin Ağılı, Eminin Ağılı, Kısanın Ağılı, Kürnelilerin Ağılı gibi kişinin veya kabilenin adıyla anılmaktadır (URL.2).

Afşin-Elbistan Linyit Havzası, Türkiye'deki linyit rezervlerinin %40'ını sahiptir. Havzanın toplam üretilebilir rezervi 4,8 milyar tondur (Koçak vd., 2003:32). 29.700 hektarlık bir alanı kapsayan Afşin-Elbistan kömür havzası A, B, C, D ve E şeklinde projelendirilmiştir. Kışlaköy (Elbistan) kömür sahasından yıllık 20 milyon ton kömür çıkartılmakta ve A Termik Santralinde kullanılmaktadır. B Termik Santrali için kömür üretimi Çöllolar Kömür sahasında (Afşin) yapılmaktadır. A Termik Santral-1984-1355-megawatt, B Termik Santral-2006-1440 megawatt kurulu güce sahip olup, Afşin-Elbistan termik santralleri Türkiye'nin elektrik enerjisinin üretimi konusunda önemli bir yere sahiptir. Ancak 06.02.2023 depremi termik santrallerdeki faaliyetleri de sekteye uğratmıştır. Afşin/ Elbistan termik santralinin yakılan kömürden ortaya çıkan kül, cüruf vb. atıkların canlılar, bitki, su, toprak üzerinde olumsuz çevresel etkileri vardır (Ekici, 2004). Afşin- Elbistan termik santralleri ülke elektrik üretimine önemli katkılar sağlamakla birlikte, filtrelerin kullanılıyor olmasına rağmen, çevresel etkiler adına yetkililerin çok daha titiz çalışmalar yapmaları önem taşımaktadır.

İlçedeki Doğal Turizm Mekânları

Söğütlü, Hurman, Göksun, Mağara Gözü ve Aksu Çaylarının birleşmesinden oluşan **Ceyhan Nehri** ilk kaynağını Elbistan kent merkezinin doğusundaki Pınarbaşı ve Elbistan Ovasını çevreleyen dağlardan almaktadır. Nehir Engizek ve Ahır Dağlarından geçip, Maraş Ovasına açılıp, Aksu ile birleşerek batıya yönelip dar bir boğazdan geçip, Kahramanmaraş il sınırlarından çıkıp Çukurova'ya girmektedir. Misis tepelerini dolandıktan sonra İskenderun körfezine dökülmektedir. İlkbahar döneminde suları artarken yazları ve kışın azalmaktadır. Düzenli bir rejime sahiptir. Afşin/Elbistan arasındaki ulaşım köprü (Kabağağaç Köprüsü) ile izin vermektedir. Ceyhan çevresinde ziyaretçilere eşsiz bir doğa deneyimi sunan piknik ve mesire alanları, yürüyüş yolları, rekreasyonel faaliyetler ve su sporları yapılacak alanlar bulunmaktadır. Yörenin Elbistan Belediyesi tarafından çevre düzenlemesi yapılmıştır. Doğa yürüyüşleri, doğa fotoğrafçılığı, deniz bisikleti, su balonları gibi eğlence aktiviteleri dışında piknik alanları ve lokantalar da özellikle yaz döneminde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır (URL.4) (Fotoğraf 1).

Kaynarca Göleti, Ceyhan Nehri'nin önemli bir kaynağını oluşturmaktadır. Kaynarca mevkiinde 8,5 hektar büyüklüğündedir. Yerin altından kaynarak çıkan su olma özelliği nedeniyle kendi kendini temizleyebilen biyolojik bir gölettir. Hatta Elbistan Belediyesi Dünyanın en büyük biyolojik göleti olma özelliğini taşıdığı düşüncesiyle Guinness'e rekorlar kitabına girebilmek adına müracaat etmiştir. Gölet'in bulunduğu mekânda mesire alanları bulunmaktadır (URL.4).

Fotoğraf 1. Pınarbaşı, Kaynarca Göleti, Karahöyük Kazıları, Ali Gölü

Elbistandokya; Atmalı Kaşanlı mahallesinde Kapadokya bölgesindeki Peribacaları ile olan benzerliğinden dolayı bölgeye bu isim verilmiştir. Değişik ve ilginç biçimli kayalar yörede 'Peribacası'

olarak adlandırmaktadır. Bölgeyi avcılarının rehberliğinde 25 Haziran 2003'te Tarihçi-Yazar Adnan Güllü keşfetmiş, lakin kayalarda son dönemlerde ciddi manada tahribatlar meydana gelmiştir. İlçedeki Alternatif Doğa Sporları ve Offroad Kulübü Derneği (ELOFF) yönetimi tarafından düzenlenen aylık kültürel gezi programlarına bu alan eklenmiştir (URL.4).

Keçe Mağarası; İlçenin 40 km kuzeyinde, farklı dönemlerde, insan topluluklarının yaşam alanı olarak kullanmış olan bir mağaradır. Mağaranın bulunduğu saha üç il sınırına (Kahramanmaraş, Malatya, Sivas) yakındır. Mağara, neritik kireçtaşı bir alan içinde şekillenmiş değişik büyüklükteki boşluklardan oluşmaktadır. Yontmataş buluntular ve kemik aletlerin ön plana çıktığı kireçtaşı ana kaya içinde şekillenmiş, mağaradaki değişik büyüklükte boşluklarda Epipaleolitik- alkolitik arasındaki sürece ait mağara resimleri bulunmuştur. Anadolu'da arkeolojik araştırmaların yapıldığı en yüksek rakımlı mağaradır (Esen, 2014: 142). Mağara araştırma ve ölçüm çalışmaları devam etmekte olup, mağara içinde yapılan karelej çalışmalarında, yükseklik değerlerinin belirlenebilmesi için sıfır noktasına göre arkeolojik seviyelerin başlangıç kotları hesaplanmış, kazı çalışmaları başlatılmıştır. Uzun yıllar yöre halkı tarafından hayvan barınağı olarak kullanılan mağaradaki dolgu üzerinde yer alan gübre tabakası kaldırılmış olup, önündeki bir teras görünümünde olan alanda çalışmalar yapılmaktadır. (URL.4).

İlçenin yaklaşık 30 km. kadar güneybatısında yer alan Berit Dağı'nın doruğu 3.014 m olup, Süleymanlı (Zeytun) ve Ilıca'nın kuzeyinde yer almaktadır. Berit Dağı ve yine ilçenin doğusunda yer alan Nurhak Dağı 3.090 m yüksekliği ile Kahramanmaraş ve çevre illerden gelen dağcılarının ve gezi gruplarının ilgisini çekmektedir. Elbistan ilçesine bağlı Atmalıktaşanlı, Armutalan, Tapkıran, Tapkırankale, Sünnet ve Bakış mahalleleri Nurhak Dağı'nın kuzeye bakan yamaçlarında olup, **Ali Gölü** de güneybatı/kuzeydoğu yönlü uzanış gösteren Nurhak Dağı'nın kuzey yamaçlarında 2580 m yükseklikte yer almaktadır. İdari olarak büyük bir kısmı Elbistan ve Nurhak ilçelerinin sınırları içerisinde yer alan Nurhak Dağı, Nurhak ilçesine de adını vermiştir. Würm Glasiyal döneminde oluşan Göl sirkin eriyen kar sularıyla dolmasıyla oluşmuştur. Göle ait halk hikâyeleri; gölün kıyısında Hz. Ali'nin konakladığı ve ibadet ettiği için göle kutsiyet atfedilerek Ali isminin verildiği söylenceleri yanında; âşık olduğu kızı alabilmek için önüne Nurhak Dağı'nda bir kış geçirme şartı olan Ali isimli bir çobanın göle yakın bir mağarada kışladığı ve burada öldüğü için göle bu çobanın adının verildiği de rivayet edilmektedir. Gölün daimî bir kaynağı ve gideğeni yoktur. Derinliği ve genişliği yıllık yağış miktarındaki dalgalanmaya göre değişmekle birlikte, çapı 150-200 m, derinliği 5 m'dir. Yaz mevsiminde gölün derinliği bir metreye kadar inmekte, kurak geçen yıllarda ise tamamen kurumaktadır. Yükselti ve iklim nedeniyle bitki örtüsü bakımında fakir olan gölün çevresi taşlık olup, bir tesis veya daimî mesken yoktur. Göle ulaşım patika yollarla sağlanmaktadır. Göl çevresinde kamp uygun araç gereçlerle yapılmaktadır (URL.4; Fotoğraf 1).

Kızılkandil Örnek avlağı; doğal ve kültürel kaynak değeri taşıyan avlağ 4150 hektarlık alanı kaplamaktadır. Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından doğal popülasyonun arttırılması amacı ile 2008'de tescil edilmiştir. Avlak, kırsal kalkınmayı ve av/yaban hayatını desteklemektedir. Avlak'da tavşan, kınalı keklik ve çil keklik türleri tescil edilmiştir. Avlak içerisindeki su kaynağı alandaki bitkilerin su ihtiyacını karşılamasının yanı sıra yaban hayatının da gelişimine katkı sağlamaktadır. Sünnet, Kartepe ve Ortatepe mahallelerinin sınırları dâhilindedir. Saha kayalık ve sarp araziden oluşmuştur. Ortalama eğim % 30-45'tir. Avlakta avcılarının ve yerel halkın kullanımı için sosyal donatılar bulunmaktadır (URL.4). Ardıç, karaçalı, pırnal meşesi, kermes meşesi, böğürtlen ve ahlat sahanın en yaygın bitki türleridir. Kınalı keklik, kurt, tavşan, tilki, sansar ve çil keklik yayılış gösteren önemli av ve yaban hayvanlarıdır. 2012'de kınalı keklik için sözleşme imzalanmasının ardından 2013'te yaban tavşanı, 2017'de ise çil keklik için sözleşme yenilenmiştir. Avlakta yıl içerisinde eş tutma ve üreme dışında da avlanma yapılabilmektedir. Kınalı ve çil keklikler için 1 Mart/ 15 Haziran yaban tavşanı için 15 Şubat/15 Eylül arası avlanmaya izin verilmektedir (Özkan vd., 2021:55). Dolayısıyla avcılık için yöre adına önem taşıyan bir mekândır.

Yaylalar; 1800-2100 m'ler arasında Elbistan'ın kuzey ve doğusunda kırsal mahallelere ait yaylalar bulunmaktadır. Kurak dönemde hayvanların su ihtiyacını karşılayabilmek adına ilkbahar başında yayla alanlarında "kar basırma" adı verilen işlemler yapılır. Bazı yaylalar birkaç mahalle tarafından ortak kullanılabilirdiği gibi birçok yayla genellikle bir mahalleye aittir. Yaylalarda kısa boylu otlardan oluşan bitki örtüsü üzerinde küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Yaylalarda üstü açık ve etrafı taşlarla çevrili ağullar ve tek gözlü ve basit yapıda çoban evleri bulunur. Mevcut durumda 34 mahalleye

bağlı olan 59 yayla bulunmakta olup, bu yaylaların bir kısmı günümüzde aktif olarak kullanılmamaktadır. Büyükyapalak Mahallesi'ne Bağlı *Güvercinlik yaylası*, Karaelbistan Mahallesi'nin kuzeyinde yer alan *Mekân Yaylası*, Şar Dağı eteklerinde bağ ve bahçelerden oluşan *Taşoluk Yaylası* en büyük yaylalardır. *Binboğa Dağları* da zengin florası ile hayvancılık (küçükbaş, arıcılık) ve yaylacılık faaliyetleri için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. (URL.4).

Off-Road Etkinlikleri; Bölgede ilk defa 2016 Ekim ayında düzenlenen etkinliklere Türkiye genelinde 24 farklı kulüpten 350 sporcu katılmıştır. Elbistan Doğa Sporları ve Off-road Derneği (ELOFF) tarafından her yıl düzenli olarak yapılan etkinliklere Elbistan ve Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi de katkı sunmaktadır. Etkinlik dâhilinde sporculara ve katılımcılara Afşin ve Elbistan ilçe turu ve Eshab-Kehf gezileri de düzenlenmektedir (URL.2).

Lavanta; bir tıbbi aromatik bitkidir. Görsel şöleninin yanı sıra ekonomik açıdan da önemlidir. Elbistan'ı 'lavanta kokulu ilçe' haline getirmek adına 15 bin lavanta fidesi, 1 milyon metre karelik bir alan olan lavanta vadisi için hazırlanmıştır. Elbistan Belediyesi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi ile birlikte lavanta fideleri için 3 adet serada köklendirme yapılmaktadır. Botanik bahçeleri, yürüme yolları, gölet çalışmaları, sosyal yaşam alanlarıyla beraber bölgede ve ulusal ölçekte bir proje yapılmaktadır. Bölgede adeta bir yaşam alanı oluşturulmaya çalışılmaktadır (URL.4).

Ekinözü (Celâ) İçmesi; Elbistan ilçe merkezine 20 km. uzaklıkta Ekinözü'nde yer alır. Yukarı, Orta ve Aşağı içme diye anılan üç ayrı kaynaktan çıkan zengin mineralli maden suları bulunmaktadır. Başta böbrek ve mide olmak üzere pek çok hastalıklara şifa kaynağı olmaktadır.

Rotalar; 1-Elbistan'da kahvaltı, Ekinözü yukarı/ orta içmelerine seyahat, Elbistan'da geceleme 2-Elbistan Ceyhan nehri kaynağında kahvaltı, Ashab-ı kehf külliyesi, Elbistan'a dönüş yöresel lezzetler dâhilinde akşam yemeği, 3-Elbistan'da kahvaltı, ilçedeki tarihi ve kültürel mekân ziyaretleri; 4-Elbistan'da kahvaltı, ilçedeki mesire alanlarına, yaylalara, lavanta bahçelerine, Kızılkandil Örnek avlağına, göletlere mağaralara geziler vb. tarzında yörede gezi rotaları oluşturulabilir. Yine Şar dağı ve doğu istikametinde bulunan yürüyüş rotaları kullanılabilir.

İlçedeki Tarihi ve Kültürel Turizm Mekânları

Dulkadiroğlu Beyliği döneminde Osmanlı sarayına sekiz gelin veren bölgede, birçok tarihi eserler ve kültürel yapılar bulunmaktadır (Yinanç & Elibüyük, 1988:364). Yine eski Elbistan evleri kentin fiziki coğrafya şartlarına uygun ve yapıldıkları dönemin izlerini taşımaktadır. Elbistan Dulkadiroğlu döneminin Maraş'tan sonra en önemli yerleşim birimidir. Selçuklu, Dulkadiroğlu ve Osmanlı döneminde yapılan çok sayıda çeşmeler, hanlar, hamamlar bulunmaktadır. Elbistan'da zaman zaman doğal afetler, birçok kültür eserinin tahrip olmasına sebep olmuş olmakla birlikte, bir kısmı zamanımıza kadar varlığını sürdürmüştür.

Elbistan Ulu Cami; Yörede Alâüddevle Bey Camii ve Câmî-î Kebîr isimleri ile de anılmakta olup, ilk yapılış tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte Dulkadiroğlu döneminde hükümdar Alluddevle Bozkurt Bey tarafından yaptırıldığı da ifade edilmektedir. Güneşli Mahallesi'nde yer almaktadır. Safevi hükümdarı Şah İsmail'in Elbistan'ı istilasında yıkılan caminin yerine Osmanlı mimari üslubuyla yenisi yapılmıştır. Kanuni Sultan Süleyman ve II. Mahmut dönemlerinde onarım geçirmiştir. 1932'da ve 2009'da Vakıflar idaresince tekrar onarılmış ve bugünkü görünümünü almıştır. Camide balkon şeklinde hünkâr/sultan mahfili bulunmakta olup, iki minaresinden birisi yıkılmıştır. Anadolu'da Sultan Mahfili'nin görüldüğü en eski camilerden biri olması açısından da önem taşımaktadır. Klasik tarzda kesme taş, mermer ve tuğla kullanılarak yapılmıştır. İç mekânında bulunan bütün kapı, pencere ve korkuluklar ahşap malzemedendir. İç mekânındaki duvarlarda kalem işleri ve bitkisel motifler yer almaktadır. Alâüddevle Bozkurt Beyin kabrinin minare yanında olduğu söylenmektedir (Özkarcı, 2007: 1006) (Fotoğraf 2). Cami Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 1988'de tescil edilmiştir. Kullanım hakkı Diyanet İşleri Başkanlığına verilmiştir (URL.4). Cami 2023 Kahramanmaraş Depremlerinde hasar almış almakla birlikte süreçte tekrar ibadete açılmıştır.

Fotoğraf 2. Elbistan Ulucami Deprem Öncesi/Sonrası, Himmet Baba Türbesi, Kızılcaoba Cami

Kızılcaoba Cami; XVI. yy. ilk çeyreğinde Dulkadiroğulları Dönemi'nde Şardağı eteklerinde klasik Osmanlı mimarisiyle yapılmış tek kubbeli ve tek minareli küçük bir mescit olup, yapımında kesme taş ve ahşap malzeme kullanılmıştır. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kararıyla 2006'da tescil edilmiştir 2009'da Vakıflar Genel Müdürlüğü restore etmiştir. Bugün Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olup ibadete açık durumdadır (URL.5).

Çarşı Atik Cami; Güneşli Mahallesi'nde, dikdörtgen planlı bir şekilde yapılmıştır. Yapımında kesme taşlar ve tuğlalar kullanılmıştır. Selçuklu mimarisinin en güzel örneklerinden biridir. Birçok kez restorasyon geçmiştir. Yörede ayakta kalan en eski yapılarından. Üst örtü ahşap kırma çatı ile kapatılmıştır Camii çarşı içerisinde Alaüddöle zamanında, XVI. yüzyılın başlarında vakıf olarak yapılmıştır. Minaresi orijinalliyini korumuş olup, caminin şerefesi de balkon şeklindedir. Cami Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nce 1997 ve 2005 yıllarında onarımla yenilenmiştir (URL.2).

Himmet Baba Camisi ve Türbesi; Muaviye döneminde Anadolu'ya gelen iki dervişten biri olan Himmet Baba Elbistan'a, Dede Baba ise Afşin'e yerleşmiştir. Türbenin. Dulkadirli eseri olduğu tahmin edilmektedir. Yörede evliya bir zat olduğu, türbenin Selçuklu Kümbet mimarisindeki sekizgen yapı karakteri uygulanarak yapıldığı, önce türbenin inşa edilmiş olduğu, daha sonra türbeye mescidin eklendiği ifade edilmektedir. Yörede Himmet Baba'nın, Hacı Bektaş Veli'nin müridi olduğu, maneviyatı yanında adaletli idaresi ile halk tarafından çok sevildiği bilinmektedir. Anadolu'da nadir rastlanan bir şekilde türbeye, caminin mihrabındaki kapıyla ulaşılmaktadır. Caminin restorasyonu sırasında avluda sarnıç bulunmuştur. Mescit ve türbenin kubbelerinin dıştan görünümü konik olup çatı ile kaplı haldedir. Caminin içindeki döşemeler ahşaptandır. Orijinalliyini büyük ölçüde korusa da 2009'da Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce onarılmıştır (URL.2) (Fotoğraf 2).

Babaiye Türbesi; Türbenin ne zaman yapıldığı tam olarak bilinmemektedir. Cephe duvarında aşınan taşlar yenilenmiş, kubbesi üstten sac ile kapatılmış, tek katlı ve sekizgen planlı türbeler grubundadır. Gövdenin oturtulduğu kaide yüksek olduğu için tek katlı olmasına karşın iki katlı bir görünüm hâlini almıştır (URL.2).

Fotoğraf 3. Elbistan kız kalesi, uzun çarşı, elbistan müzesi, karakucak güreş organizasyonu

Ashab-ı Keyf Külliyesi; Günümüzde Afşin ilçe sınırlarında olmakla birlikte Elbistan'a yakınlığı nedeniyle yörenin önemli tarihi eserlerindendir. Külliye Doğu Roma, Selçuklu, Dulkadirli ve Osmanlı dönemlerinde eklemeler yapılmıştır. Mağara arkadaşları anlamını taşıyan Ashab-ı Keyf; rivayete göre Roma İmparatoru Dakyanus tek Tanrı'ya inanan yedi kişiye eziyet etmek üzere aratınca, onlarda çoban

aracılığıyla 309 yıl uyudukları bu mağaraya saklanmıştır. İsimleri Mislina, Mekselina, Yemliha, Mernuş, Kefeşetayyuş, Sazenuş Debernuş olup, Kıtırmir adında da köpeklerinin olduğu bilinmektedir (URL.4). İnanç turizmi açısından önem taşıyan bir mekândır.

Selçuk Hamamı; Yöredeki en eski tarihi yapı olup, Elbistan Kalesinin güney yamacında Ulu Camii ile sırt sırta bulunmaktadır. Tesadüfen keşfedilmiş olan hamamın Romalılar döneminde inşa edildiği ifade edilmektedir. Dulkadiroğulları bu bölgeyi bir külliye olarak kullanmıştır. Müsellemi Karabekirzade Hacı Ahmet Ağa'nın olan hamam, zaman içerisinde miras yoluyla el değiştirmiş, istimlak edilerek devlete geçmiştir. Ortasında dikdörtgen göbek taşı bulunmaktadır. Soğukluk bölümü ayrı olarak yapılmıştır. Günümüzde kale toprağının altında kalmış ve bakımsızlıktan yıkılmak üzeredir (URL.2).

Antik Şehir, Villa Rustica. Göksun/Afşin/Elbistan karayolu üzerinde ilçe merkezine 5 km uzaklıktaki Temurağa Mahallesi'nin Hacıyusuflu tepesindeki Villa Rustika, kaçak kazı sonucu ortaya çıkarılan kalıntılardır. 1931/46 arasında Alman Arkeolog Hugo Grate, arkeolog Tahsin Özgüç ve Nimet Özgüç tarafından yörede çok sayıda arkeolojik kazı yapılmış, Bizans ve Roma dönemlerinden kalma tarihi eserler bulunmuştur. 2015'te Kahramanmaraş Müzesi nezaretinde yöredeki kazılar tekrar başlamıştır. Bulunan eserler Kahramanmaraş Müzesi'nde sergilenmektedir.

Elbistan tarih öncesi dönem önemli bir yerleşim yeri olmuştur. 2017'de *Karahöyük* batısında bulunan Hamza Tepeyi de kapsayacak şekilde kazılar genişlemiştir. Bulunan en önemli eser üzerinde Luwi hiyeroglifiyle yazılmış kitabe olan steldir. Höyük alanında yapılan kazılarda mezar niteliği taşıyan Hamza Tepe'de silindir mühürlere rastlanmıştır. Alan ölümlerin gömüldüğü bir mezarlık olmuştur (Uysal, 2018:101). Akbayır mahallesinde Nurhak dağları eteklerinde *Malap Höyüğü*, *Gavurvıran Höyüğü*, Büyükyapalak mahallesinde bölgenin tek su pınarının bulunduğu *Taşlı Höyük*, Akbayır mahallesinde *Til-i Kebir Höyüğü*, *Tilhöyüğü*, Doğan Köy Mahallesinde *Ozan Höyüğü*, hemen yakınında *Kışla Höyüğü*, Söğütlü çayı kenarında *Gavurvıran Höyüğü*, Karahöyük mahallesinde *Karahöyük* en önemli eski yerleşim alanlarıdır (URL.2).

Elbistan Selçuklular döneminin en işlek kervan yolları üzerinde kurulmuştur. Anadolu'daki Roma ve Bizans bezirgân yolları, Kâhta, Elbistan, Göksun, Kayseri; Elbistan'a en yakın Kral yolu, Diyarbakır, Malatya, Sivas yolu; Anadolu'nun ilk bezirgân yolları, Halep, Kilis, Narlı, Elbistan, Göksun, Kayseri, Malatya, Darend, Elbistan, Göksun, Kayseri'den geçmektedir (Gökhan, 2014:21). Bölgede Selçuklu döneminde ticareti geliştirmek amacıyla her altı saat mesafeye bir han yapılmış olup bu hanların günümüzde harabeleri kalmıştır. Bunlardan *Topallı Han (Kurtpi Han)* Yazıtıtopallı mevkiinde, yapısı kum ve kireç karışımı sist ve taştan yapılmış olup, dikdörtgen biçimindedir. Nurhak/ Elbistan karayolu üzerinde *Nurhak Zilli Han*, *Çevirme Hanı*, *Kamereddin Hanı*, *Çağlı Han* gibi tarihi han kalıntıları bulunmaktadır.

Güneşli Mahallesi'nde yer alan *Elbistan Uzun Çarşı* ilçenin en eski ve en büyük tarihi çarşılarından biri olup, araç girişine kapalıdır. Ulu Camiinden başlamakta ve ilçe merkezine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. İçerisinde ziyaretçilerine sunulan yöresel ürünlerin satıldığı kuruyemiş, fırın kasap, dükkânları gibi birçok esnaf hizmet vermektedir. Yörenin en eski çarşılarından biri olan *Elbistan Kapalı Çarşı* nostaljik havası ile içerisnde kebab dükkânları, tekstil ve bakır ürünleri, yöreye has el işi ürünlerinin satışa sunulduğu dükkânlar bulunmaktadır (URL.4).

Kız Kalesi; Kalealtı mahallesi sınırları içerisinde Göksun-Elbistan Yolu'nda, Kayseri ile Çukurova'yı bağlayan tarihi yolların güvenliğinin sağlandığı bir hat üzerindedir. Afşin çevresindeki kalelere de konum itibarıyla yakın ve irtibat kuracak şekilde gözetleme kulesi olarak yapılmıştır. Kalenin IV. yüzyılda inşa edildiği bir Roma eseri olduğu düşünülmektedir. Kaleye aynı zamanda "Kalealtı" da denmektedir. Kale burçlarının yapımında moloz ve kesme taşlar kullanılmıştır. Ahşap süslemeleri ile dikkat çeken tarihi kalenin sadece iki burcu sağlamdır (Özkarıcı, 2007: 1063). Kız Kalesini hem Göksun Kayseri tarafından hem de Malatya-Elbistan üzerinden ulaşım sağlanabilir (Fotoğraf 3).

Şerefli Kalesi, Roma Dönemi'nden kaldığı tahmin edilen kale Beştepe Mahallesi'nde Elbistan-Malatya yolu üzerindedir. Birinci derece arkeolojik sit alanı olarak ilan edilmiştir. Günümüzde kalenin büyük bir bölümü yıkılmış durumdadır.

Elbistan kent Müzesi (Eski Hükümet Konağı); Kızılcaoba Mahallesi'nde 1925/26 yıllarında Kaymakam Osman Bey (Kör Osman) tarafından hükümet konağı olarak yaptırılmıştır. Yıkık tarihi yapılar, eski konaklar ve mezarlıklardan alınmış taşlar binaya otantik görüntü vermektedir. İçi ahşap, dışı taş yapılı bir bina'dır. 1985'e kadar uzun yıllar hükümet konağı olarak hizmet veren bina orijinal yapısı ile Elbistan'ın en eski binasıdır. Adliye, sonra halk kütüphanesi, çevik kuvvet amirliği ve polis evi olarak kullanılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından binanın müzeye dönüştürülme işlemleri 2017'de başlamış ve 2020'de müze haline getirilmiştir. İki katlı avlulu ve bahçeli 17 teşhir salonlu, alt katında arkeolojik eserler, üst katında ise etnoğrafik öğeler sergilenmektedir. Süreç dâhilinde müzede 1500'den fazla eserin sergilenmesi planlanmaktadır. Müzenin konumu şehrin merkezi yerinde olmasına rağmen trafik ve otopark sorunları olmayan oldukça uygun bir yerde olması, ziyaretçiler için avantajlı bir durumdur (URL.6). Bölgede önemli bir eksikliği gideren müze ile Elbistan'ın kültür turizmi potansiyeline önemli bir katkı sağlanmaktadır. İstanbul Arkeoloji ve Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesinde bulunan Elbistan menşeli eserlerin bu müzeye taşınması sağlanmalıdır (Fotoğraf 3). Yine yörede 19. yy. sonu, 20. yy. başlarında geleneksel Türk konut mimarisi tarzında genelde iki katlı evler yapılmıştır. Elbistan'da üç katlı ilk evin Tepebaşı Caddesi'nde Şükrü Köleliye ait olduğu ve daha önce balkonlu ilk binaların, Kızılcaoba Mahallesi'ndeki Aytaçlar ve Doğuçlara ait evler olduğu ifade edilmektedir. Bu evlerden *Âdemoğlu Konağı* Beştepe (Hartak) mahallesindedir. *İbrahim Ağa Konağı* olarak da bilinmektedir. Yapı 100 yaşından fazla olmakla birlikte çok sayıda odası bulunmaktadır. İçerisinde ahşap oyma işçiliği günümüze kadar bozulmadan gelebilmiştir. *Nakipzade Münir Ağa Konağı* ise 110 yıllık Elbistan'ın tarihi mimarisini gösteren, üç neslin yaşadığı ve Kurtuluş Savaşı'nda Kuvay-ı Milliye üyelerinin toplandığı tarihi konaktır. Adana Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu 2010'da evi tescil etmiş, 2011'de yangına maruz kalmıştır. Elbistan Belediyesi tarafından *Millî Mücadele Müzesi* olarak tekrar yapılmasına karar verilmiştir. Yine eski askerlik şubesinin bulunduğu yere yöreyi sanatla yeniden inşa edebilmesi adına Selçuklu ve Osmanlı mimarisinden esinlenerek *Kültürhan projesi* uygulamaya alınmıştır (URL.4). Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tescillenen bu konaklar restore edilmesi gerekmektedir.

Ziyaret Yerleri; Yöre halkı bölgenin Türkleşme ve İslamlaşmasında katkıları olan evliyaların, hatıralarını yaşatmak adına türbeler yapmış, şifa bulmak, iş ve çocuk sahibi olmak, sınav kazanmak için aracı görmektedir. Hıdırellez kutlamaları, asker uğurlama, dini bayramlar, mübarek gün ve gecelerde bu mekânları ziyaret etmektedir. *Himmet Baba, Alaüddevle Bozkurt, Buharalı Osman Efendi, Candargazi, Şeyh Hacı Ahmet Efendi, Şeyh Hacı Mustafa Efendi Türbesi, İki Kapılı Mağara, Kızıl Mağara, Sarı Mağara, Dede, Mekkeli Efendi ve Pınarbaşı Ziyareti* yöredeki önemli ziyaret mekânları arasındadır.

Halıcılık; 20. yy. da geleneksel dokumacılığın yapıldığı ilçelerden biri olan Elbistan'da her evde bir tezgâh vardır. Yörede halı dokumalarında hammadde olarak yün kullanılmıştır. Halılarda düğüm tekniği olarak Gördes (Türk) düğümü tercih edilmiş, geometrik motifler hâkim olmakla birlikte bitkisel motiflerde seccade, kuran kılıfı, yastık halısı ve küçük ebatta halılarda dokunmuştur. Halılar özellikle Malatya ve İstanbul'a satıldığı kaynaklarda ifade edilmiştir (URL.4). Geçmiş dönemlerde geçim kaynağı olan halı dokumacılığı, günümüzde yöre halkı tarafından tercih edilmemiş ve unutulmaya yüz tutmuş olmakla birlikte yeniden canlandırılması adına Elbistan Belediyesi çalışmalar yapmaktadır.

Halk şiiri; Elbistan havzası yöresinin önemli sanat ve edebiyat merkezi olup, çok sayıda şairin yetiştiği mekân olmuştur. Zengin bir kültür hazinesine sahip olan bu coğrafyada halk şiiri geleneği günümüzde de canlı bir şekilde sürmektedir. Bölgenin halk şairleri atışma, karşılaşma ve deyişme türleri dâhilinde hiciv, yergi ve mizah tarzında şiirler yazmaktadır. Günümüzde bu geleneğin nasıl sürdürülebileceğini edebiyat dünyasına göstermişlerdir. Ozanlar şehri Elbistan kültür ve medeniyet yönünden gelişmiş bir coğrafyadır. Yörede yetişen, uluslararası şöhrete kavuşmuş olan şairler mahallî kimliklerini unutmamışlardır. *Ahmet Çıtak, Aşık Mahzuni Şerif, Kâmil Bozkurt ve Abdurrahim Karakoç* bu şairler arasındadır. Yine yazılı kültür ortamında karşılaşma/atışma/deyişmelerin icrası için hem Maraş merkez hem de ilçelerinde çıkarılan *Elbistan Postası, Elbistan'ın Sesi, Haber Elbistan, Elbistan Kaynarca, Vizyon, Bizim Elbistan, Elbistan Gündem Haber, Elbistan Manşet Elbistan Havadis, Havadis gibi* yerel gazetelerin önemi büyüktür. (URL.4). Bir kültür ve sanat şehri, edebiyatın başkenti olan Kahramanmaraş Türkiye'de UNESCO'ya Edebiyat alanında yaratıcı şehir olmak için başvuru yapan ilk ve tek şehirdir. Karacaoğlan bu bölgenin yetiştirdiği önemli bir değerdir. Yörede Elbistan ve Afşin'i mekân eylemiş Aşık Derdiçok 20. yüzyılın önemli şahsiyetlerinden biri olup, bu coğrafyanın dağlarını,

ırmaklarını şiirlerine konu edinmiştir (Döner, 2021). Dolayısıyla bölgenin edebiyat damarı oldukça derindir.

Yörede geleneksel doğum, ölüm, göbek kesme, tuzlama, lohusa şerbeti, albasması, kırklama, evlenme, gelin-güvey, görücülük, söz kesme, okuntu, sağdıç, düğün, yas tutma/ağıt, bayramlar, törenler, kutlamalar askerlikle ilgili âdetler, hıdrellez, yatırlar ve ziyaret yerleriyle ilgili inanışlar, tekerlemeler, maniler, masallar, efsaneler hala yaşatılmaktadır. Anadolu ve Suriye’de tanınan/bilinen değerli bilginler yöredeki medreselerde yetişmiştir. Hatta Türkiye ve Dünya ölçeğinde Ordinaryüs Profesör Mükrimin Halil Yinanç bu değerli bilginlerdendir.

Festivaller; Elbistan’da Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen *Uluslararası Karacaoğlan Âşıklar ve Ozanlar Festivaline* çevre il ve ilçeler dışında her yıl farklı ülkelerden de sanatçılar katılmakta, Necip Fazıl Kısakürek Aşık Mahfuzi Şerif, Ahmet Çıtak, Hayati Vasfi Taşyürek, Abdurrahim Karakoç, Ömer Lütfi Pişkin, Aşık Mahzuni Şerif, Ozan Bulut, Aşık Yener, Karacaoğlan, Mustafa Zülkadiroğlu, Aşık Hüdai, Bahattin Karakoç, Aşık Kul Hamit, Aşık Hafız Rahmi anısına farklı dallarda ödüller verilmektedir. Kültür ve sanat adına her yıl şiir akşamları etkinlikleri düzenlenmektedir. Büyükyapalak Mahallesi’nde de her yıl *tarla günü etkinlikleri* yapılmaktadır.

Türk kültüründe önemli bir yere sahip Ata sporumuzu yaşatmak ve genç nesillere aktarmak adına Türkiye Geleneksel Güreş Federasyonu, Elbistanspor ve Elbistan Belediyesi tarafından her yıl Eylül ayında bölgede *Uluslararası Karakucak Güreş Festivali* yapılmaktadır. Kadim Elbistan kenti yalnızca şairleriyle değil çeşitli başarılarla imza atmış olan sporcuları ile de tanınmaktadır. Güreş festivallerinde şampiyon güreşçilere büyük ilgi olmaktadır. Yörede Türk güreşinin en önemli temsilcilerinden serbest stil 125 kiloda mücadele eden 3 kez dünya ve 11 kez Avrupa şampiyonu olan *Taha Akgül* ve 5 kez Dünya, 12 kez Avrupa şampiyonu olmuş *Rıza Kayaalp* büyük sevgi gösterisi ile karşılanmıştır. Uluslararası çapta düzenlenen Ata sporu güreş festivaline 6 Şubat depremlerinde büyük yıkım yaşayan Elbistan’da halkın ortak değerlerine, dertlerine ya da sevinçlerine ortak olmak adına katkı sağlamışlardır (Fotoğraf 3). Yine bölgede 200 dönümlük arazide *Elbistan Spor Vadisi Projesi* uygulanmaya başlanmıştır.

Fotoğraf 4. Elbistan kelle peyniri, eli böğründe (yanyana), sulu yağlı köfte, Elbistan lahanası

Coğrafi İşaretli Ürünü; Bir bölgenin sahip olduğu coğrafi işaretli ürünler gastronomi turizmini etkilemektedir. Kahramanmaraş’ın 27. Coğrafi işaret tescilli ürünü *Elbistan Kelle Peyniri* olmuştur. Bu peynir belli bir mayalama sıcaklığına ulaşmış olan sütün peynir mayası ile pıhtılaştırılması sonucunda elde edilmiş olan telemenin fermentasyona uğratılması, haşlanması, tuzlanması, uygun kaplara/bezlere konularak şekil verilmesiyle üretilmektedir. Gıda katkı maddeleri, aroma verici gıda bileşenleri kullanılmayan, sert ve yarı sert peynir sınıfında salamura olgunlaştırılan peynirler sınıfındadır. Halk arasında Elbistan Kelle Peyniri denmesinin sebebi telemeden peynir altı suyu süzülürken kaplara/bezlere konulması ve süzülen peynirin şeklinin kelleye benzetilmesidir. Tat olarak tuzlu, renk olarak krem, açık sarı ve beyaz tonlarda, sıkı ve kısmen de gözenekli, teleme eldesi ve işlenmesi aşamalarında ustalık becerisi isteyen peynir olgunlaştırıldıktan sonra piyasaya sürülmektedir (URL.2) (Fotoğraf 4).

Yine Elbistan’da coğrafi işaret belgesi başvurusu yapılan *Remik dağı balı* 2100 m yükseltideki Remik Yaylası’na ilkbaharda bırakılan kovanlardan elde edilmektedir. İlçe’nin Atmalıktaşanlı Mahallesi’nin keven, çakşır, kekik gibi endemik türler başta olmak üzere zengin ve geniş bitki çeşitliliğine sahip olan Remik Yaylası’nda 700 kovan ve Kara kovanda bal sağımı yapılmaktadır. Bal verimi kovan başı 12 kg. civarında, bal brix değeri % 84, su değerinin ise % 16’dır. Elbistan Tarım

Müdürlüğü'nün çalışmaları dâhilinde hiçbir katkı kullanmadan bal üretimi lezzeti, aroması ve kalitesi ile 6 ton civarında bir verim alınmaktadır (URL. 2-4). Bu balın coğrafi işaretli ürün kategorisine alınması durumunda pazar konusunda da önemli bir adım atılacaktır. Elbistan Remik Yaylası'nda hiçbir katkı kullanmadan bal üretimi lezzeti, aroması ve kalitesi ile devlet destekleriyle gelecekte arıcılık açısından da marka olmaya aday bir kenttir.

Elbistan, Türkiye'nin en büyük *beyaz lahanalarının (NANAHA)* yetiştiği bölgedir. 60 kg. ağırlığa ulaşabilen lahanalar diğer yetişen lahanalardan farklıdır. Elbistan dev lahanası İzgın, Alembey, Kalealtı, Güvercinlik Karaelbistan başta olmak üzere ilçenin birçok mahallesinde yetiştirilmektedir (URL.2). Hatta İlçede lahana üretme yarışması ve *lahana festivali* yapılmaktadır. Yörede yetiştirilen lahanalar Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde incelenmekte, kilo, boyut ve aroma yönünden farklılıkları bilimsel olarak ortaya çıkarılmaktadır. '*Elbistan Lahanası*' adı altında coğrafi işaret belgesi alabilmesi için Elbistan Ticaret ve Sanayi Odası (ETSO) tarafından çalışmalar yapılmaktadır (Fotoğraf 4). *Elbistan Çerezlik Ayçekirdeği, Elbistan Lahanası, Elbistan Yoğurtlu Pancar Çorbası* gibi yöresel lezzetlerin coğrafi tescillerinin tamamlanması adına aktif çalışmalar devam etmektedir.

Yöresel yemekler; Elbistan'daki tarihi ve kültürel zenginlikler yemek kültürüne de yansımıştır. Tarhana, ekşili, tayga, erişte, gendime, kesme çorbaları, düğürcük, un gavurma çorbaları, sömelek ve eşgili köfte, ekmek köftesi, gıldüğürcük gıyması havuç ekşilemesi, çirişli sac böreği, eli böğründe, cıvıklama, içli köfte, albistan (elbistan) tava, yanyana, pisik omacı, çemen, mercimek pilavı, musakka sulusu, kuru dolma, katma, tahalak köfte, daşkebabı, gavurma, bazlama, keşgek, boranı, kenger pilavı, yemlik pilavı, çiriş aşısı, kömbe, çaldırma ekmek, irişgit, çağla sulusu, sızgıt, lahana dolması, kabak boranı, leylek kıyması, pisiomacı, meythane pilavı, gıvrım, gaygana, lahmacun, ekşili mantı, et aşısı, pendirli ve tahinli çörek, gavga, hedik, erişte pilavı, mıhlama, hatize, gatmer, munbar dolması, lom, kömbe, kete, pendir helvası, hırkalı, hapısa tatlısı, gazete tatlısı, gül tatlısı, oklava tatlısı, peynirli helva, pisik omacı, çoban aşısı bulunmaktadır. Yörede kış ayları için zahra tutma (erzak hazırlama) ön plandadır. Elbistan tarhanası, salça çıkarma, buğday ve buğdaydan nişasta yapma, bulgur hazırlama, yörede yetişen hayvanlardan elde edilen peynir, tereyağı, kaymak, süt ürünleri, bastık, sucuk, un sucuğu turşu, pekmez ve sebzeler kurutulularak kışa hazırlık yapılmaktadır (URL.4) (Fotoğraf 4).

Tablo 2. Elbistan'da misafirhane ve oteller (URL.3)

Misafirhaneler	Kapasite (Yatak)
Karayolları	11
Öğretmen Evi	40
Şeker Fabrikası	30
AEL İşletmesi	100
Oteller	Kapasite
Sword Otel	56 oda 96 Y
Grand Elbistan Otel	49 oda 65 Y
Mega Life Hotel	60 oda 156 Y
Samanyolu Hotel	36 oda 73 Y
Otel Ceyhan	62 oda 100 Y
Otel Pınar	24 oda 43 Y
Otel Şahin	38 oda 66 Y
Otel Yekta	25 oda 45 Y
Otel Konfor	46 oda 85 Y
Otel Kent	11 oda 23 Y
Otel Yıldız	12 oda 32 Y
Genç Mermer Otel	18 oda 32 Y
Köker Otel	48 Oda
Ramada By Wyndham Elbistan	86 Oda
Turizm Business Hotel & Spa Elbistan,	34 Oda

Bölgede Elbistan merkez ilçeler dışında en çok konaklamanın gerçekleştirildiği bir mekân olmakla birlikte asrın felaketi sonrasında yetersizlikler yaşanmıştır. Elbistan'da Kahramanmaraş İstiklal

Üniversitesi'nin Meslek ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulları bulunmaktadır. Yüksek Öğrenime ait kız ve erkek öğrenciler için 576 kişilik yurt, yatılı bölge okullarına ait pansiyonlar, Elbistan Belediyesi'nin misafirhanesi, ilçedeki vakıflara ait yurtlar, kadın dinlenme evi, 60 kişilik Nuri Taphasanoğlu huzur evi, Yetim koordinasyon merkezinde ziyaretçilerin kullanabilecekleri mekânlar bulunmaktadır. Bunların dışında misafirhaneler ve oteller ziyaretçilerin her an hizmetindedir. Öğretmen evi deprem sonrasında yıkılmış olmakla birlikte yeni inşaat tamamlanmak üzeredir. 130.246 nüfusa sahip bir bölge için konaklama adına yatak sayılarının yetersiz olduğu düşünülmektedir (Tablo 2). Elbistan'da 4 adet turizm belgeli restoran bulunmakta olup ancak 2025'te aktif çalışmaya başlamıştır. Elbistan Malatya'ya konum olarak yakın olması nedeniyle bu yöre ile ticari ilişkileri bağlı bulunduğu Kahramanmaraş iline göre çok daha fazla gelişmiştir. Her gün çevre il ve ilçeler dâhilinde seferler yapan Öz Elbistan, lider Elbistan otobüs firmaları bulunmaktadır.

Tablo 3. Elbistan turizminin SWOT Analizi

Güçlü Yönleri (Strengths)	Zayıf Yönleri (Weakness)
Dağcılık, avcılık, trekking, kamp açısından elverişli olması	6 Şubat depremleri nedeniyle endişenin devam ediyor olması
Endemik flora tür çeşitliliği	Yörenin ulusal/uluslararası tanıtımın yetersizliği
Yöre halkının misafirperver olması	Eğlence, alışveriş merkezi yetersiz olması
Tarihsel ve kültürel turizm kaynaklarının varlığı	Yerel halkın turizm bilincine henüz tam sahip olmamaları
Âşıklık geleneğinin varlığı	Turizm yatırımlarının nitelik/nicelik açısından yetersiz olması
Yöresel yemek kültürünün zengin olması	Yörenin tur programlarında yer alamaması
Yaylacılık faaliyetlerinin hala yapıyor olması	Turizm alanında nitelikli işgücünün yetersizliği
Yörede festivaller (güreş, aşıklar, lahana) yapılması	Festival/ etkinliklerin ulusal ölçekte olması
Turizmin 12 aya yayılabilme imkânı olması	Konaklama tesislerinin nicelik açısından yetersiz olması
Fırsatlar (Opportunities)	Tehditler (Threats)
Geçmişten günümüze ulaşım yollarının kavşak noktasında olması	Otel, pansiyon, lokanta gibi hizmet işletmelerinin yetersizliği
Doğal ve kültürel değerlerin korunuyor olması	Turizm adına girişimcilik ruhunun yetersizliği
Karakucak güreş spor organizasyonları olması	Turizm açısından nitelikli personel yetersizliği
Coğrafi işaretli ürünleri olması	Turizmin yerel halk tarafından yeterince bilinmemesi
Meslek yüksekokulunun varlığı	Yörede paydaşlarının birlikte çalışmaması
Güreş sporu alanında başarılı sporcular yetişmesi	Altyapı ve hizmet kalitesinde eksiklikler olması
İl olabilecek sosyo/kültürel özellikler taşıyor olması	Deprem nedeniyle yaşanan göçe bağlı olarak genç nüfusun azalması
2023 depremleri sonrasında yatırım ve teşviklerin artması	Termik santralin olması

Araştırmada SWOT analizi literatür çalışmaları, saha gezileri, yerel halk ve diğer paydaşlarla bölgede yapılan görüşmeler baz alınarak oluşturulmuştur. Elbistan'ın tarihsel ve kültürel turizm kaynakları en güçlü yönünün oluştururken; en zayıf yönünü 6 Şubat depremleri nedeniyle endişenin devam ediyor olması oluşturmaktadır. Fırsat olarak il olabilme potansiyeli ve 2023 depremleri sonrasında yatırım ve teşviklerin artması olurken, yaşanan göçe bağlı olarak genç nüfusun azalması ise tehdit oluşturmaktadır (Tablo 3).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Günümüzde doğaya, topluma karşı sorumlu ve saygılı turizm türlerini kapsayan alternatif turizm ülke/bölge/yörelere sosyokültürel ve ekonomik anlamda girdi sağlayabilecekleri bir unsur olmuştur. Alternatif turizm, kitle turizminin panzehiri olarak görülmekte olup, çevreyi ve kültürü korumaya yardımcı olması, olumsuz turizm etkilerini en aza indirmesi ve turizmde sürdürülebilirliği teşvik etmesi gibi özellikleri sayesinde giderek daha fazla tercih edilmektedir. Elbistan, geçmişten günümüze tarihsel süreçte birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olup, bu özelliği, ilçenin tarım, ticaret, sanayi, maden, sağlık, eğitim, turizm ve ulaşım alanlarında gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Ayrıca, komşu ilçelerin birçok ihtiyacını karşılayan bir merkez olmuştur. Dulkadiroğlu Beyliği'ne başkentlik yapmış olan ilçede, günümüzde de il olma yolunda çalışmalar sürmektedir. Bununla birlikte, termik santral,

hava ve su kirliliği, atıklar gibi çevresel faktörler ve özellikle deprem, bölgedeki olumsuzluklara yol açsa da, depremin yarattığı boşluktan anlam çıkararak, kentin ruhunu yeniden canlandırmak adına turizmin alternatif bir çözüm olabileceği düşünülmektedir.

Tarihi eser bakımından açık müze konumunda olan Elbistan, sahip olduğu coğrafi, tarihi ve kültürel değerleri ve gastronomik unsurları ile öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bölgede yer alan turizm değerleri farklı alternatif turizm türlerinin yapılabileceği/geliştirilebileceğini düşündürmektedir. Bölgede tespit edilen alternatif turizm potansiyeli, literatürde vurgulanan sürdürülebilirlik, çeşitlilik ve yerel kalkınma ilkeleriyle büyük ölçüde örtüşmektedir (Dodds & Butler, 2019; Özdemir & Kervankıran, 2011). Ancak bu potansiyel hem 2023 Kahramanmaraş depremleri hem tanıtım eksikliği hem de altyapı yetersizlikleri nedeniyle yeterince değerlendirilememektedir. Turizmin bir bölge için ekonomik lokomotif olabilmesi için ulaşım, konaklama ve çekicilik faktörlerinin tamamının bir arada düşünülmesi gerekmektedir (Güngör, 2022). Elbistan'da özellikle konaklama ve ulaşım altyapısının eksikliği, mekânın turistik çekiciliğinin etkin kullanılmasını engellemektedir.

Covid-19 pandemisi, turizm sektörünü etkilemiş ve insanların seyahat tercihlerini değiştirmelerine neden olmuştur. Daha sakin ve güvenli alanlara yönelim, yayla turizminin önemini artırmıştır (Gössling vd., 2020). Elbistan'ın özellikle kuzey ve doğusundaki kırsal mahallelerdeki yaylalar aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Yayla yollarının iyileştirilmesi, su kaynaklarının bakım ve onarımı, yaylaya çıkan sürü sahiplerinin projelerle teşvik edilmesi, yayla evlerinin çevre dostu bir şekilde inşa edilmesi ve ziyaretçiler için yayla ürünlerinin satışı amacıyla festivallerin düzenlenmesi, yayla turizminin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

6 Şubat depremleri, Elbistan'daki birçok tarihi ve kültürel eserin yıkılmasına veya hasar görmesine sebep olmuş, ancak hızlı bir şekilde onarım çalışmaları başlatılmıştır. Ulu Camii ve Elbistan Müzesi gibi alanların, Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün çalışmaları doğrultusunda sit alanlarına dönüştürülmesi planlanmaktadır. Geleneksel Elbistan evlerinin kültürel değerlerinin korunması amacıyla restorasyon çalışmaları yapılabilir ve bu evler tematik turizm merkezlerine dönüştürülebilir. Elbistan Belediyesi, şehirdeki tarihi yapıları restore ederek, sokak silüetlerini koruyarak ve kültürel projeler geliştirerek Elbistan'ı turizm merkezi haline getirmeyi hedeflemektedir (URL.4).

Kahramanmaraş depremleri, bölgedeki kırılğan turizm yapısını daha da zayıflatmıştır. Alt ve üst yapının zarar görmesi, mevcut turizm alanlarının kullanımını olumsuz etkilemiş, yerel halkın istihdamında sorunlar yaşanmış ve göç oranları artmıştır. Bu durum, AFAD (2023) ve SBB (2023) raporlarında da açıkça belirtilmiş, bölgedeki yıkımın hem insani hem ekonomik açıdan büyük olduğu ifade edilmiştir. Ancak her yıkım, aynı zamanda yeniden inşa ve sürdürülebilir kalkınma için bir fırsat oluşturmaktadır. Bir yerin turizm potansiyeli doğru analiz edilip planlı biçimde değerlendirilirse, kırsal bölgelerde dahi güçlü bir kalkınma süreci başlatılabilir (Soykan, 2004).

Alternatif turizmin özellikle genç ve kadın işgücü için yeni istihdam alanları yaratmakta (Ceylan & Bulut, 2024), kıyılara yönelik baskıyı azaltarak iç bölgelere yeni olanaklar sunmaktadır (Arısmayanti vd., 2019). Elbistan'da da alternatif turizmin gelişimi, mevsimsel hareketliliğin dengelenmesi, göçün önlenmesi ve yerel halkın yaşam kalitesinin artırılması açısından stratejik bir öneme sahiptir. Ayrıca, alternatif turizmin yerel halkla turist arasında daha derin bir etkileşim kurarak kültürel sürdürülebilirliği de desteklediği görülmektedir (Ateljevic vd., 2007; Isaak, 2010).

Çalışmada SWOT analizi sonucunda Elbistan'ın en güçlü yönünün tarihsel ve kültürel turizm kaynakları olduğu, en zayıf yönünün ise 6 Şubat depremleri nedeniyle endişenin devam ediyor olması oluşturmaktadır. Fırsat olarak il olabilme potansiyeli ve 2023 depremleri sonrasında yatırım ve teşviklerin artması olurken, yaşanan göçe bağlı olarak genç nüfusun azalması ise tehdit oluşturmaktadır. Alternatif turizmin yerel kalkınma ve uzun vadeli istikrar vurgusuyla birlikte ele alınması gerekmektedir (Butler, 2016). Dolayısıyla alternatif turizmin Elbistan için güçlü bir kalkınma aracı olabileceği düşünülmektedir.

Türkiye'nin 2023 ve 2028 turizm hedefleri ve kalkınma planlarında da alternatif turizm türlerine yapılan vurgu Elbistan gibi iç bölgelerdeki destinasyonların önemini daha da artırmaktadır. KİTSEP (2020-2024)'de Elbistan'ın hem kalkınma politikalarıyla uyumlu hem de yerel dinamiklere uygun bir turizm destinasyonu haline getirilebilmesi adına hedefler koymuştur. Kahramanmaraş Turizm Master

Planı deprem sonrasında Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanmaktadır. Buradan Elbistan adına çıkacak sonuçlar da değerlendirilmelidir. Özellikle deprem sonrası yeniden yapılanmanın olduğu bir bölgede sürdürülebilir turizmin planlanması ve yönetimi vurgusuyla belki politika yapıcılara, karar alıcılara, uygulayıcılara vs. önemli bir bakış açısı sağlanabilir.

Turizm Haftası, her yıl 15-22 Nisan tarihleri arasında kutlanmakta olup, Elbistan'da bu hafta kapsamında geniş katılımlı şenlikler düzenlenmektedir. Kahramanmaraş'a 150 km uzaklıkta bulunan, yüksek nüfus ve ekonomik potansiyele sahip Elbistan, yakın zamanda il olma yolunda çalışmalarına devam etmektedir. Günümüzde turizmde en büyük tanıtım aracı reklamdır. Elbistan'ın turizm değerlerinin tanıtımı için sosyal medya platformları (Facebook, YouTube, Instagram) ve yiyecek içecek uygulamaları (Foursquare, Opentable) gibi araçlar kullanılmalıdır.

Deprem sonrası turizm faaliyetlerinin yeniden başlaması için turistlere güven sağlanmalıdır. Bu doğrultuda yatay mimariye uygun konaklama tesislerinin inşa edilmesi önemlidir. Elbistan, ardi ardına iki büyük deprem yaşamış olup, bu maddi ve manevi yıkımların gelecek nesillere aktarılmaması adına hüznün turizmi çalışmalarına odaklanılabilir. Kalkınma Planları ve Kırsal Kalkınma Stratejisi (2010-2020), kırsal alanda göçü engellemek için çeşitli uygulamalar getirmiştir. Ancak bu çalışmalar kırsal nüfusu tutmada yetersiz kalmıştır. Sürdürülebilir kalkınma için, nüfusun kırsalda kalmasını sağlamak ve bunun için turizm uygulamalarından yararlanmak önemli bir adımdır. Fransa'nın kırsal bölgelerinde uygulanan lavanta turizmi örneği, benzer bir yaklaşım ile Elbistan'da da lavanta turizminin geliştirilmesine olanak tanıyabilir. Pınarbaşı'ndaki devasa lavanta vadisi, fotoğrafçılık ve doğa turizmi için büyük bir potansiyele sahiptir. Lavanta bahçelerinde yoga, meditasyon, lavanta hasadı ve aromaterapi atölyeleri gibi deneyimsel aktiviteler sunularak ilçedeki kırsal alanlar canlı tutulabilir.

Özellikle yaz aylarında yurt dışından gelen Elbistanlıların tercih ettiği/cazibe merkezi olan Ceyhan Nehri çevresinde restoran, cafe, karavan ve kamp alanları gibi rekreasyon olanakları artırılabilir. Pınarbaşı'nda yapılacak fizibilite ile alanda cam tünel ve doğal bir akvaryum alanı oluşturulabilir. Ayrıca, ilçede nehrin etrafında milli park oluşturulmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Bölgedeki yüksek dağlık alanlarda kayak sporu fizibilite çalışmaları da yapılmalıdır. Atmalıkışanlı Mahallesi, Kapadokya'daki Peribacaları ile benzerliği nedeniyle doğa harikası bir alan olup, Elbistandokya olarak turizme kazandırılabilir. Elbistan'da kır/kent kültürü dâhilinde edebiyat tutkunları için tematik konaklama tesisleri inşa edilebilir. Bölgedeki kültürel miras alanları, afet risklerine karşı korunarak, estetik değerleri artırılarak kültür turizminin gelişmesi sağlanabilir. İlçede, turizm sektörünün ihtiyaçlarına yönelik rehberlik, aşıcılık ve turizm işletmeciliği gibi bölümlerin açılması ve nitelikli personel yetiştirilmesi önemlidir.

Ankara MTA Tabiat Varlıkları ve Zonguldak Kömür Müzesi gibi Afşin/Elbistan Termik Santralleri ve Linyit İşletmeleri alanında maden sahasından çıkan kayaç, organik ve inorganik materyaller, fosillerin ve ekipmanların sergilendiği kömür ve enerji müzesi oluşturulabilir. Yerli halk ve özellikle esnafların bölgenin turistik değerleri hakkında bilgilendirilmesi amacıyla eğitim çalışmaları yapılmalıdır.

DOĞAKA destekli, sanayi turizminin geliştirilmesi için adımlar atılmalıdır. Günöbirlikçi turistten çok konaklamalı turiste geçiş sağlanmalı, bunu içinde konaklama tesis sayıları artırılmalıdır. Sağlık turizmi açısından yöreden Ekinözü kaplıcalarına günöbirlik turlar düzenlenebilir Her yıl düzenli olarak yapılan Off-Road etkinlikleri ve Karakucak güreşleri sayesinde spor turizmi de bölgede geliştirilebilir. Taha Akgöl, Rıza Kayaalp gibi yörenin yetiştirdiği sporcular bu konuda katkıda bulunabilir.

Edebiyat, güreş, lahana adına yapılan yarışma ve festivaller uluslararası boyuta taşınmalıdır. Bölgeye yakınlığı nedeniyle günöbirlik olarak Ashab-ı Keyf Külliyesi inanç turizmi kapsamında değerlendirilebilir. Tarihi somut kültürel miras üniteleri dışında halk şiiri geleneği ve yöreye özgü adetler ziyaretçilere tanıtılabilir. Yörenin yetiştirdiği değerli bilim adamlarından Ordinaryüs Profesör Mükrimin Halil Yinanç; şairlerden Ahmet Çıtak, Âşık Mahzuni Şerif, Abdurrahim Karakoç ve Aşık Derdiçok gibi sanatçıların eserleri ziyaretçilere kültür turizm adına sunulabilir. Doğa, macera, mağara ve av turizmi adına Ceyhan vadisi kaynarca göleti, Elbistandokya, Ali gölü, keçe mağarası, Kızılkandil ördek avlağı, yaylalar ve lavanta bahçeleri dahilinde ziyaretçiler için yürüyüş rotaları, bisiklet turları, fotoğraf çekim alanları konumlandırılmalıdır. Ayrıca, turizm mekânları ve ürünleri için hikâyeler oluşturulması, yerel tanıtım çalışmalarını destekleyecektir. Elbistan, Anadolu'nun bereketli

topraklarında tarih ve kültürün harmanlandığı bir lezzet durağıdır. Bol baharatlı et yemekleri, çorbalar ve geleneksel şerbetleri ile zengin bir gastronomi turizmi potansiyeline sahiptir. Kırsal kalkınma alanları ile entegre yörenin yemek kültürü de gastronomi turizmi çerçevesinde tanıtılmalıdır. Tüm alternatif turizm uygulamaları birbirlerine eklemlendirilerek ziyaretçilerin bölgede çok daha uzun süreler dâhilinde kalması sağlanacaktır.

Coğrafi işaretler bir bölgenin tanıtımına dolayısıyla turizmine olumlu katkıda bulunan öğelerdir. Elbistan'ın coğrafi işaret ünvanı alan Elbistan Kelle Peyniri ve coğrafi işaret olmaya aday olan Remik dağı balı, Elbistan Lahanası, Elbistan Çerezlik Ayçekirdeği, Elbistan Yoğurtlu Pancar Çorbası da bu minvalde değerlendirilebilir. Tarhana, salça, nişasta, peynir, tereyağı, kaymak, bastık, un sucuğu, turşu, pekmez ve yörede kurutulan sebzeler ziyaretçilerin beğenisine sunulabilir. Dolayısıyla bölgenin ekonomik anlamda girdi sağlaması adına katkılarda bulunulabilir.

Turizm, dinamik bir sektör olup, sürekli planlama gerektirmektedir (Alaeddinoğlu & Aliagaoglu, 2005). Elbistan'da turizm planlamaları yapılırken coğrafi faktörler doğru şekilde analiz edilmeli ve içsel ve dışsal faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Yöre halkının sıcak ve samimi yaklaşımı, turizmin başarısı açısından önemli bir etkidir. Bu nedenle, bölgedeki turizm planlamalarında yerel halkın ihtiyaçları ve istekleri, sosyal ve ekonomik özellikleri dikkate alınmalıdır. Elbistan'da alternatif turizmin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanması adına kültür varlıklarının envanter çalışmaları, kültürel değerlerin restorasyonu ve turizme kazandırılması, kapsamlı pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinin yapılması, altyapı ve hizmetlerin geliştirilmesi, yörede turizm rotalarının belirlenmesi, sürdürülebilir yönetim ve korumanın sağlanması ve tüm paydaşların bu faaliyetlere katılımı elzemdir.

KAYNAKÇA

AFAD, (2023). 06 Şubat 2023 Pazarcık (Kahramanmaraş) Mw 7.7 Elbistan (Kahramanmaraş) Mw 7.6 Depremlerine İlişkin Ön Değerlendirme Raporu. (Erişim Tarihi: 27.09.2023).

Alaeddinoğlu, F., & Aliagaoglu, A. (2005). Turizmde Plânlama ve Türkiye'de Turizm Plânlaması: Turizm Plânlarının Etkinliği ve Başarılarına İlişkin Bir Değerlendirme. *Erdem*, 15(43), 87-118.

Arismayanti, N. K., Sendra, I. M., Suwena, I. K., Budiarsa, M., Bakta, I. M., & Pitana, I. G. (2019). Tourism villages' development in Bali, mass or alternative tourism. *Journal of Tourism and Hospitality Management*, 7(2), 117-139.

Ateljevic, I., Morgan, N. & Pritchard A. (2007) Editors' introduction: Promoting an academy of hope in tourism enquiry, in: I. Ateljevic, A. Pritchard & N. Morgan (Eds) *The Critical Turn in Tourism Studies: Innovative Research Methodologies*, pp. 1-8 (Amsterdam: Elsevier).

Butler, R. (2016). Alternative Tourism: The Thin Edge off the Wedge. In *Tourism Alternatives* (pp. 31-46). University of Pennsylvania Press. Cabbarov, Ə.X. (2017). Turizm marşrutları və ekskursiya işinin t əşkili. Bakı: QHT nəşriyyatı.

Ceylan, S & Bulut, İ (2024). Turizmin Ekonomik Etkileri, (İçinde) Turizm Alanında Araştırmalar ve Değerlendirmeler, Editör: İhsan Bulut, Gece Kitaplığı, Birinci Basım, Mart 2024 / Ankara ISBN 978-625-425-568-7,

Çelik, S. (2018). Alternatif Turizm. *Journal of International Social Research*, 11(56).

Dodds, R., & Butler, R. (2009). Barriers to implementing sustainable tourism policy in mass tourism destinations. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal Of Tourism*. Volume 5, Number 1, Spring 2010, Pp. 35-53

Dodds, R., & Butler, R. (2019). The phenomena of overtourism: A review. *International Journal of Tourism Cities*, 5(4), 519-528.

Doğanay, H., & Zaman, S. (2013). Türkiye turizm coğrafyası (güncellenmiş 4. baskı). Pegem Akademi Yayınevi.

Döner, Ş. (2021). Maraşlı Âşık Derdiçok'un Şiirlerine Ekoeleştirel Bir Yaklaşım. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 4, 228-237.

- Ekici, M. (2004). *Afşin-Elbistan Termik Santrali'nin Çevresel Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Esen, F. (2014). Elbistan Havzası'nın Fiziki Coğrafyası, (Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi..
- Esen, F., & Tonbul, S. (2015). Elbistan Havzası'nın iklim özellikleri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 15-38.
- Elibüyük, M. (2012). Tarihi Coğrafya Bakımından XVI. Yüzyılda Elbistan Kazası. *Uluslararası Dulkadir Beyliği Sempozyumu*, 93-123.
- Elibüyük, M., & Yinanç. R. (1988). Maraş Tahrir Defteri 1563. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 7(1), 363-365.
- Güngör, Ş. (2022). Kapadokya Kültür Yolu'nun Alternatif Turizm Rotası Bağlamında Değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(3), 1784-1802.
- Garipağaoğlu, N. (2012). Havza Planlamalarında Coğrafyanın Rolü ve Türkiye'de Havza Planlamacılığı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 303-336.
- Gökhan, İ. (2014). Roma ve Bizans Dönemlerinde Germanicia (Maraş). *Cappadocia Journal Of History And Social Sciences*, 2, 76-87.
- Gössling, S. (2020). Risks, resilience, and pathways to sustainable aviation: A COVID-19 perspective. *Journal of Air Transport Management*, 89, 101933.
- Isaak, R. K. (2010). Alternative tourism: new forms of tourism in Bethlehem for the Palestinian tourism industry. (Routledge, Ed.) *Current Issues in Tourism*, 13(1): 21-36.
- Kahramanmaraş İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (KİTSEP/2020-2024), <https://www.dogaka.gov.tr/dogu-akdeniz/kahramanmaras>
- Koçak, C., Kürkcü, S.N. & Yılmaz, S. (2003), "Afşin- Elbistan Linyit Havzasının Değerlendirilmesi ve Linyit Kaynakları Arasındaki Yeri", Türkiye 9. Enerji Kongresi Dergisi 9, 28-46.
- Liu, Z. (2003). "Sustainable Tourism Development: A Critique", *Journal of Sustainable Tourism*, Vol.11, No.6, 2003, pp. 459-473.
- Meydan Uygur, S., & Baykan, E. (2007). Kültür turizmi ve turizmin kültürel varlıklar üzerindeki etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 30-49.
- Özkan, Ç. Ö., Kalinkütük, H., Baydemir, M., Çotu, H., Abdurrahmanoğulları, Ö., Kalinkütük, K., & Alkap, Ş. (2021). Sürdürülebilir Av Yaban Hayatında Elbistan Kızılkandil Örnek Avlağı Örneği. *Black Sea Journal of Engineering and Science*, 4(2), 55-57.
- Özkarci, M., (2007), Türk Kültür Varlıkları Envanteri: 46 (Kahramanmaraş), Cilt: 1 ve 2, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özgüç N. (2011), Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler 6. Baskı Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Özdemir, M., & Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 1-25.
- Soykan, F. (2004). Seferihisar Turizmi ve Alternatif Turizm Olanakları. *Dünden Yarına Seferihisar Sempozyumu*, 7(8), 163-184.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). <https://www.tuik.gov.tr>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). On İkinci Kalkınma Planı 2013-2028

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). 2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023>

URL-1 <https://tr.climate-data.org>. (Erişim Tarihi,12.01.2025)

URL-2 <https://kahramanmaras.bel.tr/>. (Erişim Tarihi: 13.12.2024)

URL-3 <https://kahramanmaras.ktb.gov.tr/> (Erişim Tarihi 19.12.2024)

URL-4 <https://www.elbistan.bel.tr/>. (Erişim Tarihi 17.11.2024)

URL-5 <https://marasavucumda.com/elbistan-kizilcaoba-camii> (Erişim Tarihi 14.12.2024)

URL-6 <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html> (Erişim Tarihi 15.12.2024)

Uysal B. (2018), "Domuztepe "Elbistan Ovasında Yer Alan Bir Hitit Yerleşmesi: Elbistan Karahöyük" Antikçağ Döneminde Maraş Sempozyumu 98-104.

Yan, Z., & Wang, X. (2021). Research on the tourism development and countermeasures of nishan town-based on SWOT analysis. *Journal of Service Science and Management*, 14(4), 429-443.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (9. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Yücenur, G. N., Demirel, N. Ç., & Demirel, T. (2010). SWOT analysis and integrated fuzzy ahp/anp methodologies for strategic policy selection in turkish economy. *Sigma*, 28, 275-286.